

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Statuta prouincialia et synodalia ecclesie Colonie[n]sis (Köln)

Colonie, 29. IX. 1492

Statuta Wilhelmi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30901

eo licentius animati nō querunt satiffa
cere nec curant populares et eoz domi
ni insurgere cōtra ipsos. Dehonestatur
etiā honor fabricæ cuius tāta priuilegia
passim ab oībus comparari posse pro tā
vili precio publicatur et si inde dicte fa/
bricæ fm quouindā opintonē aliqđ emo
lumentum quōlibz euentret quod tamē
credere nō valem⁹ cū res minori taxa/
te precio vt frequētius refutentur que
pro iusto vel maiori auidius peterētur
nō est talis tñ cuz tātis incōuenientijs
compensatio admittenda. Nos igit cre
bris sup his cleri in dictis partibus mi
serabiliter afflictī lamentationibus ex/
citati prefatā declarationē nrām tanqđ
p importunitatez obtentā et que tradā
est contra intentionem nrām notoriū in
abulum cum omni suo effectu pñtibz
reuocamus de consilio et consensu capi
tuli et prelatorz nrōrum declarauimus
et statumus qđ hi dūtaxat qui se in frat
res dicte fraternitatis faciunt recipi r
ascribi sani vel infirmi pro annua pens
ione ad minus vni⁹ somborini bladi mē
sure Colon̄ aut pro sex solidis Colon/
ens pagamenti singulis annis ad dies
vite eoz prestādū et soluendū et de hoc
sufficienter fm consuetudines et exigē
tias locorum vbi talia sunt cauet. Ita
qđ hoc firmum sit nec de eo possit postea
questio seu dubitatio suscitari. gaude/
bunt pro se et suis liberis fm indulgen
tias nrās et pdecessorū nrōz predicto
rum qđ ad dictā inuentionē et diez eccle
siastice sepulture cū missa pro defunctis
in forma qua supius est expressū. quod
sic durim⁹ declarādū. gaudebūt quo ad
diem id est spatium diei quo pmissa sine
fraude pñt cōmode expediri. et quo ad
hoc et nō quo ad totā diē interdīta hu/
iusmodi tantūmodo relaxamus. Nō est
tñ intentionis nrē qđ pter indulgētiāz
hūmōi inuentionis misse et sepulture tpe
interdicti christi deuoti fraternitatē p/
dictā pro minori de quo eis deus inspi

rauerit possent habere ac fratres eius/
dem fraternitatis appellari et picipare
in missis orationibus. ieiunijs. vigilijs.
castigationibus et alijs opibus charita
tis que ad dictā fraternitatē et vt fces
illius eoz picipes sicut fuisse dinoscan
tur hactenus instituta. Sumo itaqđ ope
caueatis ne in his que pro tutela liber
tatis vlt duximus ordināda inuenia/
mini in aliquo transgressores ita qđ de
cetero nullū fratrem dicte fraternitatis
in indulgentia vnditionis sepulture et
misse predictay picipem habeatis. nisi
tantū dederit et de hoc etiā sufficienter
cauerit de quo tñ vobis qui curati illi⁹
fueritis plene constat qntū et sicut supe
rius est taxatum et statutum. Alias con
tra vos tanqđ transgressores interdīto
rum et prophanatores diuinorum ad of
ficiorum vestrorum priuationē et alias
penas canonicas qntum de iure poter
rimus artius procedem⁹. Datū vt sup.

Statuta quedam synodalia wilhelm
mi archiepi Coloniens.

Ilhelm⁹ dei grā. n. Quāuis de
vniuersoz statu clericorū nobis
subiectozum prospere dirigen/
do cura nos pastoralis officij sollicitudi
ne quotidiana fatiget. Circa illa tñ que
honestatem. mores et modestiā ipozum
clericorum et domus dei decorem respi
ciūt affectionis instātia portioris solici
tamur. Cum itaqđ nōnulli clerici nobis
subiecti a via modestie deuiant et cleri
calis honestatis. et vestibus clericalib⁹
imprudenter abiectis laicales ordini et
statui clericali non congruentes in con
temptrum dignitatis clericalis. In pu
blico deferre nō formidant. nec nomine
nec re. se verorum clericorū cerni in ali
quo conformant. sed satore maloz opm
procurante in illam vesantiā cordis sue

deducti q̄ prophanos ritus laicorū cō/
comitari nō erubescunt et elata p̄sum/
ptione et presumptuosa elatione habi/
tum et statum clericalem postergant et
vitam clericalem non ducunt aut tonsu/
ram decenter portare contemnūt et re/
cusant. Immemores q̄ ip̄i patrimonio
dñi nostri iesu christi reficiuntur diuiti/
ne et sublimantur et cum ad ea nostra
versatur intentio et ad illa ex paterne
charitatis officio diligentem opam et
opofam diligentiam intendimus adhibere
p̄ que clerici nobis subiecti ab im/
minentibus scandalis et futuris villipē/
sionibus valeant preseruari. Verum li/
cz h̄mōi errori et excessui nostri prede/
cessores per canonica tam vtilia q̄ salu/
bia statuta nup̄ edita vltra tamen p̄u/
siones tam iuris canonici q̄ ciuiliis pro/
mulgarūt p̄ que ip̄i ab h̄mōi deuio et er/
rore retrahere ip̄os et eis succurrē ip̄os
existimarūt. Sed nūc proh̄doloꝝ euiden/
ter nobis apparet qd̄ dolēter referimus
h̄mōi clericos in laborintū erroris inci/
disse. Quare opus est vt h̄mōi p̄uictosis
et periculosos excessib⁹ et errorib⁹ p̄ q̄s
sc̄dali in clero ac populo et in ecclesia
dei cōtinue generat⁹ p̄ oportune p̄uicio/
nis remediū salubriter occurrat. Pre/
sertim cū error cui nō resistitur quodam
modo approbari videt⁹. Cumq̄ p̄ operā
nr̄e sollicitudinis intēdimus medelā cir/
ca p̄missa adhibere p̄ quā cult⁹ diuinus
cū debita decētia pagat⁹. Et stat⁹ clerico/
rum iam proh̄doloꝝ lapsus reformetur
qui vndiq̄ in collegiatis cōuentualib⁹
et alijs ecclesijs nr̄arum ciuitatis et di/
ocesis Coloniē. tum propter abusum. tū
etiam propter torporem negligentie pla/
torū est destitutus. Quos prelatos et p̄/
serim decanos rogam⁹ exhortamur ob/
secramus et sub xp̄ite sancte obediētie
monemus vt suos cōcanonicos et alios
eis subiectos. vñs. modis et sub penis.
et multis q̄buscūq̄ de iure vel consue/
tudine canonicis et alijs subditis iniū/
gere possint inducant et effectualit̄ fat/
ciant et p̄curet nr̄oz p̄decessoz statuta.
et nostra presertim infra scripta inuola/
biliter obseruari ne ad vindictaz et vli/
tionem nostram iisdem prelati si negligē/
tes inuenti fuerint in premissis sibi in/
ferri indubitanter expectabunt. Unde
ad precauenduz etiam ne clerici predi/
cti vel aliqui ex eis sibi occasionem se ex/
cusandi de premissis vsurpent pro eo q̄
frivole allegare possent q̄ dicta statuta
nostrorum p̄decessoz maxime pie me/
morie dominorum Conradi. Sifridi. hē/
rici et waltrami archieporum Coloniē
nostrorum p̄decessorum in eorum noi/
titiā non venissent nec ip̄is de eorum
promulgatione cōstaret cum hoc presu/
mi nō debet nec verisiliter presumendū
existit. imo hoc frivolum debet reputari
et maior ob hoc pena tales sic se excu/
santes sint p̄lectendi. Cum in illis ma/
gis p̄lectibilis sit offensa p̄ quos ad ex/
cusandas excusationes in culpis delin/
quendi auctoritas vsurpatur. Volūm⁹
igitur et mandamus et precipimus di/
cta statuta nostrorum antecessorum pre/
dictorum per nos inuolata. et nostra
quorum tenor inferius describitur no/
tificari publicari et insinuari clero nr̄ar/
rum ciuitatis et dioec̄ in sancta syno/
do proxime in ecclesia nostra Coloniē
celebranda ip̄aq̄ statuta tenore p̄ntium
litterarum ex capituli et priorum nr̄oz
consilio et assensu. Approbamus. cōfir/
mamus et precipimus inuolabiliter ob/
seruari. sublatis penis tamen in statut.
dominorū Henrici et waltrami nostro/
rum p̄decessorum predictorum cōpre/
hensis. Presertim super p̄uictis vel a/
liquis ex eis infra scriptis. Et quicq̄
ex eis penis subsecutum est vel ob eas
penitus ex certis causis nos mouenti/
bus reuocamus. et eas volumus habe/
ri pro infectis. Incipit enim series sta/
tutorum predictorum et publicandoz/
rum in hunc modum.

¶ iij.

In primis ut canoici nraꝝ ciuitat. & dioceſſi
 Alijꝫ clerici et ſocij exquiliſite comā nō
 nutriant neqꝫ barbā. qꝫꝫ coronas aſſi-
 due deferāt qꝫ fm ſui ordinis et ſtatꝫ deſ-
 centiā appareāt deſecte. rōſuras et raſu-
 ras in crinibꝫ et barbīs habeāt decētes
 nec aliqꝫ crines ſuos totaliter abradat
 ſeu ſupꝫ pectine abſcindat. Itē ut cano-
 nici et aliꝫ clerici nō ſint manifeſti cōcu-
 binariꝫ nec feminas ſecū in domo reti-
 neāt de qbꝫ ſuſpicio incōtinentie poſſit
 haberi. Nā tales aſiaduſione cōdigna
 plectēdi ſunt put in ſtatutis dñoz quō
 dā Lonra. et Siſri. nꝫoz pꝫdeceſſoz ple-
 niꝫ pꝫtinet. Itē ut clēici veſtes oīno vī-
 rides glaucas aut rubeas ſcaccatas viri-
 gatas ſeu cōplicas añ pectus vel vī-
 cubitos. notabilē nodos habentes. aut
 de alto colore manicā et veſtes ſupꝫ vel
 infra rugatas. ſeu a lateribꝫ ſciſſas. abī z
 in longū ad oras z in manicis cū aliqua
 reuolutione furratas necnō veſtes ni-
 mis artas vel nimia breuitate notatas
 non deferant nec manicis vltra modū
 longis et ſciſſis in ſuis veſtibꝫ vtantur.
 Itē nō debent vti ſubtus pro pꝫma ſub-
 veſte wāboſijs variatis et diuerſis cor-
 loubus et figuris etiā ſcaccatis et virga-
 tis ex texturis ſericis et alijs nō vtant
 Itē caligas virides glaucas. vel rube-
 as nō deferāt. Neqꝫ calceos varijs mo-
 dis pꝫforatos inſciſſos vel laqueatos.
 Itē nō vtant caputijs lōgis qbꝫ ſiſſi-
 bus mouachi cōuerſi inſepta ſui mo-
 naſterij ſolent vti. neqꝫ deferāt capuria
 pꝫforata et ſciſſa vel ſiſſa cū magnis pāni-
 piculis pendentibꝫ. nec viuiculata ſiſſis
 ſericis argenteis vel aureis de eiſdē de
 ſupꝫ varijs cōtextis depictis figuris et
 gēmis ornatis. Itē canonici et clerici
 cū Rutingis vel cultellis truſorijs non
 incedant pꝫſertim in choro vel ſtatidibꝫ
 et corā ſuis prelatis et infra emunitatē
 Itē haſtiludia nō exerceant maxime
 in locis vbi ſunt beneficiati. Itē cano-
 nici ac ceteri clerici eccleſiarū collegia-

tarum infra vel extra emunitatem ſine
 religione nō compareant corā ſuis vel
 alijs prelatis ſi in habitu vel religione
 incedant. Prelatus etiā niſi ſit de licē-
 tia eorundem ſiue ſit. eques ſiue pedes.
 Itē nō intrent aliquā eccleſiam colle-
 giatam canonicorū ſiue religione. Itē
 veniant ad proceſſiones cōſuetas et de-
 bitas frequēter. et faciāt inclinationes
 intrādo cū proceſſione. et exēdo choꝝ
 deo et prelatis ſuis reuerent. et inclin-
 nent incipiendo antiphonaz vel cū cā-
 tauerit verſum. vel cū thurificauerit. et
 qꝫ legerint lectiones. Et cum legitur
 Gloria in excelsis. et credo in vñꝫ deuz
 ſicut ab antiquo eſt cōſuerū. Itē cano-
 nici et ceteri clerici frequentates choꝝ
 nō vtant in capite caputijs cappis cho-
 ralibus nigris aſſutis dñi diuina pagun-
 tur. et hoc idē in capitulo necnō in ſar-
 tionibꝫ que fuerint in eccleſia vel in am-
 bitu obſeruet. Itē pilloolos ſeu byre-
 tos nō deferāt inſuſuetos ſed textos
 ſeu ſeminigros. Itē ad matutinas poſt
 Venite. et ad veſpas poſt pꝫmū pſalmū.
 et ad pꝫpletorū pꝫ pꝫmū Gloria pꝫ. nemo
 intret choꝝ. et qꝫdiu legit euangelū ad
 miſſaz nullꝫ intret vel exeat choꝝ. Itē
 ſacerdos celebraturꝫ miſſaz nō accedat
 ad altare ſine miniſtris et nullꝫ vel dia-
 conꝫ vel ſubdiaconꝫ legat ad miſſaz niſi
 ſacris ſit induꝫ ornāmētis pur etꝫ ordo
 reqꝫrit nec recedat niſi officiū totalitꝫ ſit
 expletū. Itē canoici erūt in feſtis nouē
 lectionū pꝫ ſe vel pꝫ alios ſuos canonicos
 vt ad miſſaz miſtrēt et legāt in locis de-
 bitis et ad hoc deputatis. maxie in eccle-
 ſijs in qbꝫ nō ē cōſuerū. qꝫdie pꝫ canoni-
 cos miſtrare. Itē nullꝫ miſtrās ad altare
 aut regēs choꝝ vel legēs lectionē calo-
 pedibꝫ vtat. Itē nullus ſedeat in choro
 niſi hōis et locis in qbꝫ ē cōſuerū. Itē
 canoici et clerici nō vagēt in choro vel
 in eccleſia de loco ad locū. nec fabulent.
 qꝫdiu dina alios ipediēdo inibi pagūt.
 ſed moꝝte z diſcrete incedāt in diuinitas

Statuta Wilhelmi. C. viij.

Item canonici et beneficiati horas canonicas et de dñā nra qualibz die distri-
te dicāt maxime beneficiati et in sacris
ordinibus constituti. Item canonici et
ceteri clerici venientes cū cruce ad star-
tiones in choro maneāt ibidē nisi causa
rationabilis cogat eos exire donec cū
cruce recedāt. Et mgrī scholarū suos
scholares decēter faciant stare et mane-
re in choro. Item q̄cūq; cantabit Nlum
in choro. incipiet responsoriū fm vocē
suaz. vt bono modo cātare valeat ne ibi
cōfusio fiat. Itē canonici sacros recipi-
ant ordies cū a suis decanis fuerint mo-
niti. nec aliquis canonicorū ad ordines
accedat nisi perita et obtenta licētia ei.
ad quē hoc p̄tinet in sua ecclesia de con-
suetudine vel de iure. Itē canonici cō-
cedant in emunitatib⁹ suis in domibus
p̄p̄ijs vel habeant hospites suos in ca-
dez quā tñ volum⁹ cōmittere discretiōi
decanorū suorū fm q̄ ip̄i magis viderint
expedire. Itē canoici vel clerici noctur-
no tpe p plateas nō vadāt cū insolentia
et clamore. Itē non vadant die vel tpe
nocturno in plateis aut locis publicis
ad tabernas et choroas. Itē canonici et
alij clerici vīna vendere nō debent. nisi
fm formā et modū et cōtinentiā māda-
torū pie memoriē dñi Walrami nri pre-
decessoris. q̄ volum⁹ in suo robore pma-
nere. Itē null⁹ canonic⁹ solus vadat p
civitātē sine famulo vel socio. Item vt
vniūsq; sciat quid sibi legere vel cāt-
tare incūbat frequent legantur Tabule
in capitulo. quō legere vel cātare debet
ant. Et cōmemoraciones defunctorū et
aliq̄ lectio de regula. Si prior nō ē p̄ns
intret capitulū cū ceteris fratribus et
hebdomadarius Sacerdos dicat. p̄cio-
sa. Et deinde finita Preciosa. añ aliquē
tractatū tractet de disciplina infra quā
quibz canonicus dz esse tacitus. cōpo-
situs et māfuctus. Item vt canonicus
correctionis et discipline reformationis
officiūz liberi valeāt decani et alij plati

circa suos canonicos et subditos exery-
cere decernimus et statuimus vt execu-
tionē eorū nulla consuetudo vel approba-
tionē beneficiūz valeat impedire. Itē
canonici incarcerati nō debent a carce-
re absolui p̄tibus aliquibus extraneis
quibus non constat de disciplina. Item
canonicus q̄ diu fuerit suspensus nō de-
bet cōparere corā fratribus sui capituli
vel decano. vel vltra eorū se conspectui
p̄ntare. Item statuim⁹ q̄ nemo priuate
legat horas suas in choro dū diuina ab
alijs paguntur. Item statuimus q̄ can-
onici suis decanis sint in capitulis ob-
bedientes p̄t disciplina capitularis re-
quirit. mandatis ac monitionibus suorū
decanorū humiliter pareant tam in ma-
ioribus q̄ in minoribus vt tenentur. &c.

Expliciunt statuta

provincialia et synodalia ecclesie Colo-
niens. Impressa per me Johannem
koelhoff de Lubyck Colonie ciuē. An-
no domini. M. C. C. L. x. c. ij. penultima
die Mensis Septembris. &c.